Kerkstraat, Kapelle-op-den-Bos

Programma van Maatregelen

Auteur:
T. Van Mierlo (veldwerkleider)

Autorisatie:
J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in mei 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Kerkstraat in Kapelle-op-den-Bos (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen werken aan de walgracht.

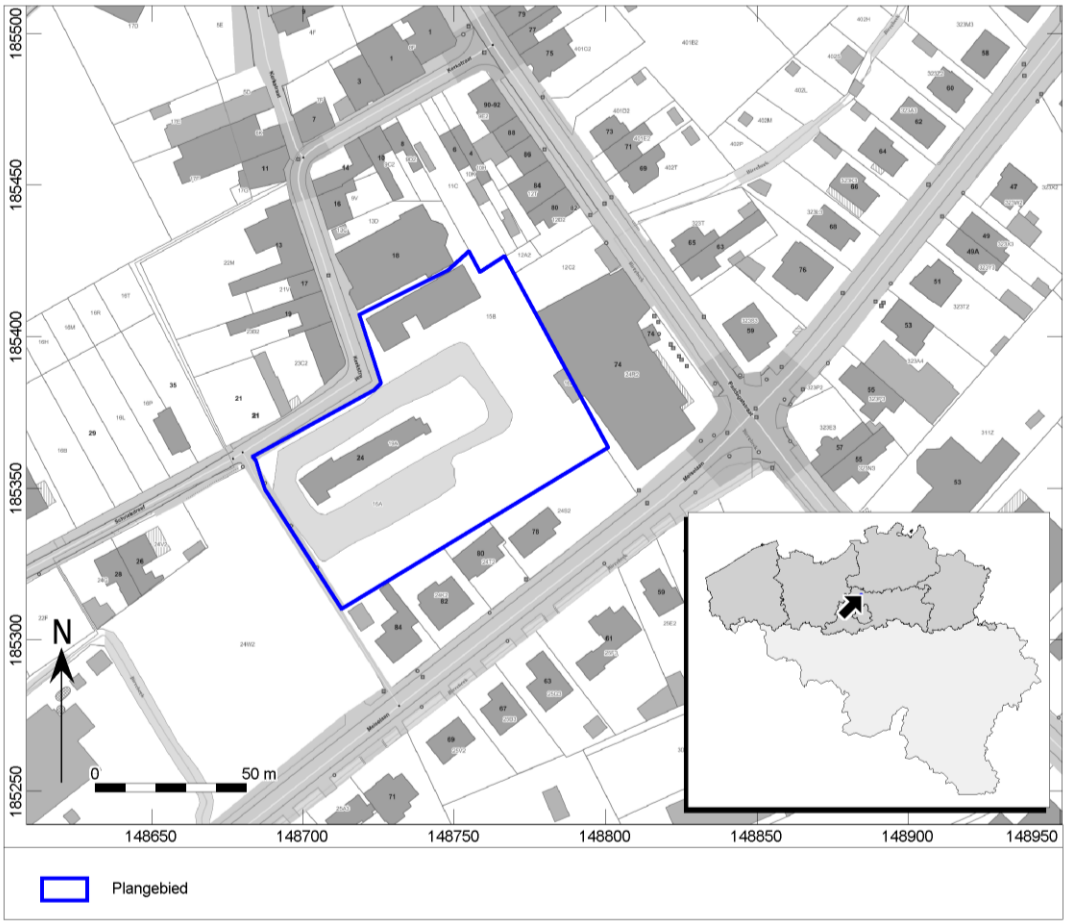

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van het vooronderzoek werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de gegevens van het historisch kaartmateriaal kon de huidige verstoring in kaart gebracht worden. De geplande werken zullen zich bevinden in de verstoorde zones. Verder onderzoek zal geen kennispotentieel bevatten. Het vooronderzoek kan dan ook als volledig worden bezien.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

2.2.1 Impactbepaling

De beschoeiing en de walgracht rondom de pastorij Nieuwenrode worden gerestaureerd.

1. Rooien van bestaande bomen, klimop en beplanting/massieven

In totaal zullen er 30 bomen gerooid worden. De bomen worden geveld en volledig ontstronkt. De wortels aan de oevers van de walgracht worden afgesnoeid om bij het verwijderen omliggende verhardingen en gebouwen niet te beschadigen. De bomen hebben een wisselende diameter van minimaal 8 tot maximaal 60cm. Van negen bomen zal de klimop verwijderd worden. Het rooien van de bomen en de klimop zal een minimale verstoring met zich meebrengen. Over een oppervlakte van circa 395m^2 zal beplanting/massieven

verwijderd/gerooid worden. Ook dit zal een minimale verstoring met zich meebrengen (de rood gearceerde delen op Afb. 2-3). Voor het verwijderen van de beplanting en massieven op bomen dienen speciale technieken toegepast te worden zodat de bomen niet beschadigd worden.

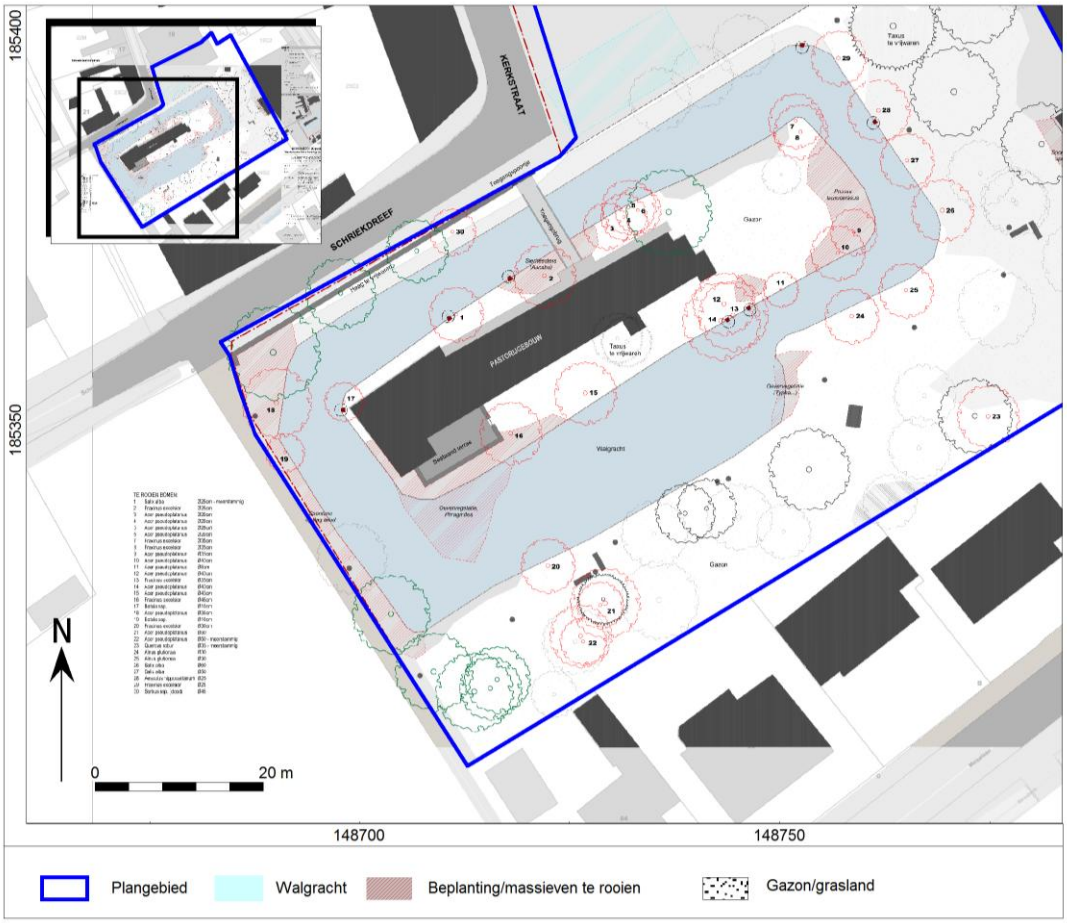

Afb. 2. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 1.

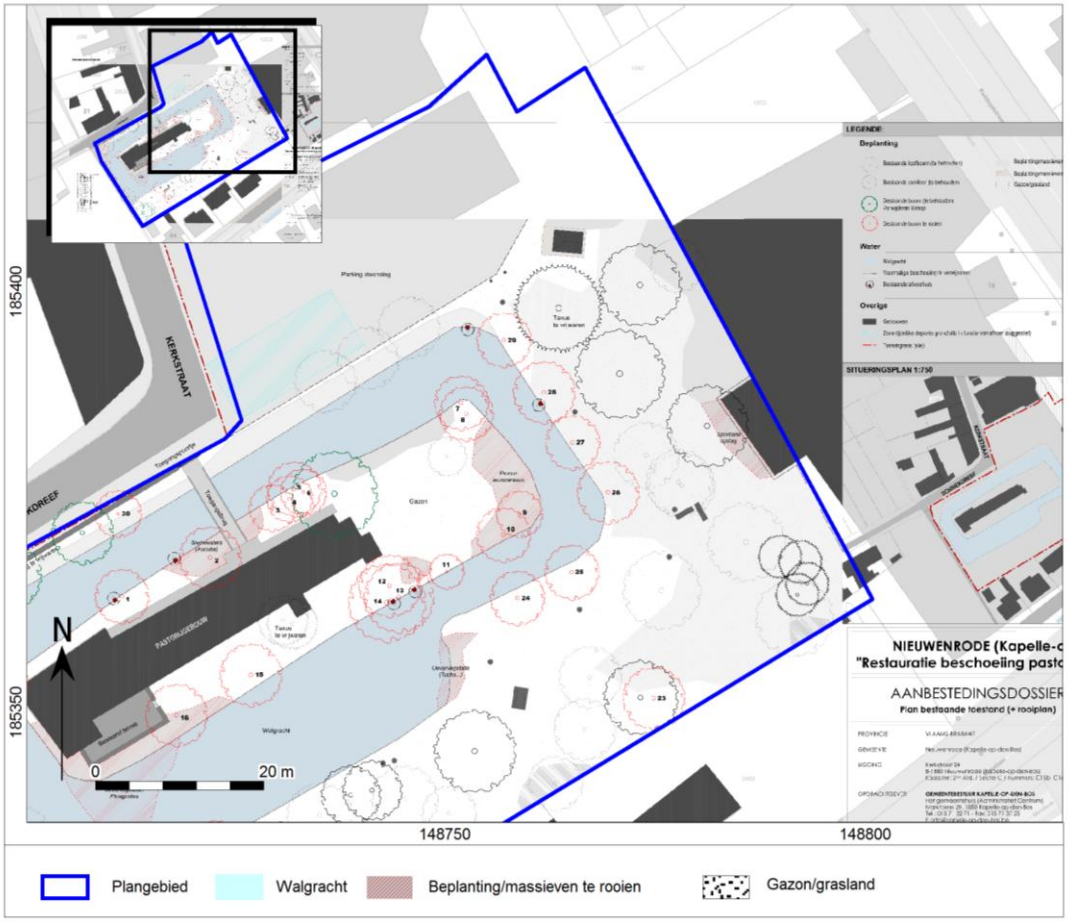

Afb. 3. Plan bestaande toestand en rooiplan deel 2.

2. De walgracht wordt gerestaureerd

Het tweede gedeelte van de geplande werken is de restauratie van de walgracht. Bij deze restauratie zullen de wanden van de walgracht verstevigd worden. Bepaalde delen (groen gearceerde gedeelte op afb. 4-5) van de walgracht worden biodegradeerdbaar verstevigd. De oevers van de grachten zullen met 30cm teelaarde bedekt worden. Bovenop de teelaarde wordt daarna biologisch afbreekbaar geotextiel geplaatst als tijdelijke taludverdediging. Het geotextiel wordt vastgezet met houten piketten. De piketten hebben een diepte van 30cm. De wand van de walgracht zal verstevigd worden met een grindkoffer en geotextiel die een verstoring van een diepte van circa 125 cm –mv zal veroorzaken. Tegen de grindkoffer worden om de 50 cm azobepalen geplaatst. Deze zullen een plaatselijke verstoring van 300cm –mv veroorzaken. Tussen de palen worden deklatten geplaatst tot op 140cm diepte (Afb. 6 , 8-9). De andere delen van de walgracht zullen op dezelfde manier opgebouwd worden. Deze zullen enkel geen biologisch afbreekbaar geotextiel bevatten (Afb. 7). Verder worden de afvoerbuizen hersteld en terug aangesloten.

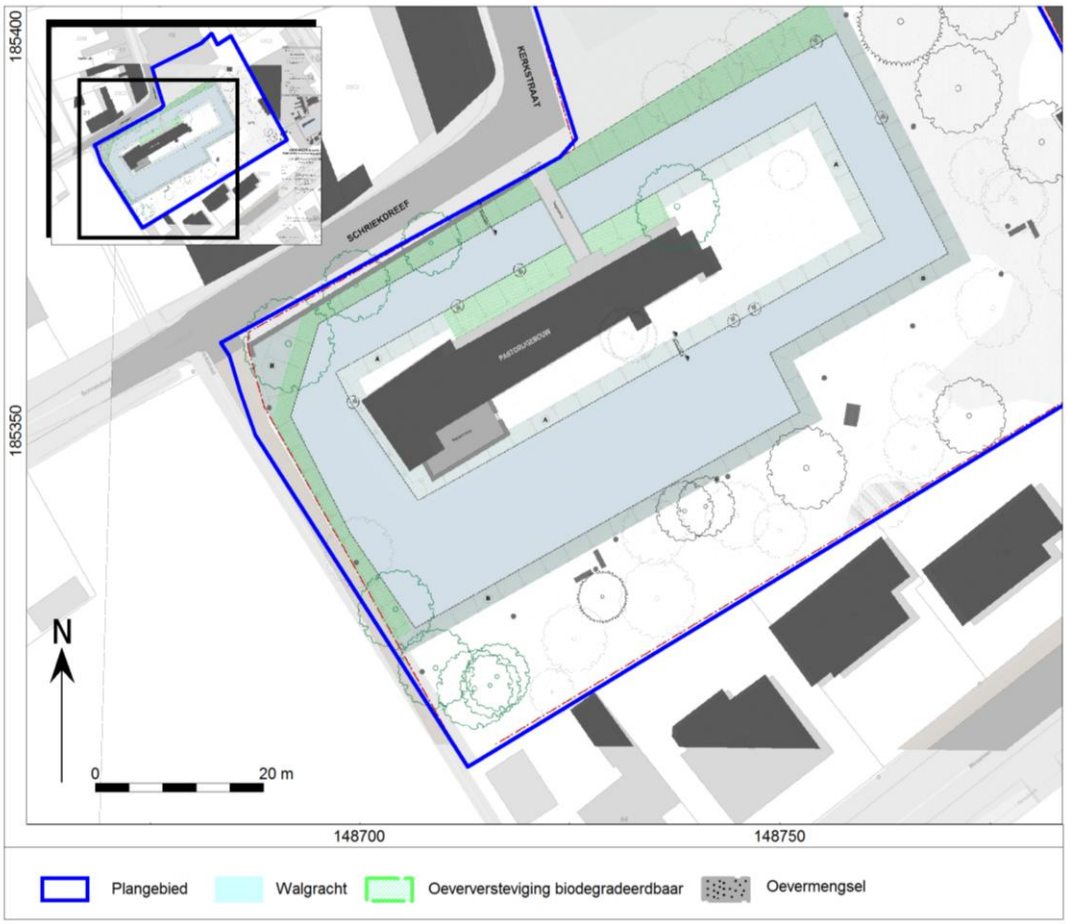

Afb. 4. De geplande toestand deel 1.

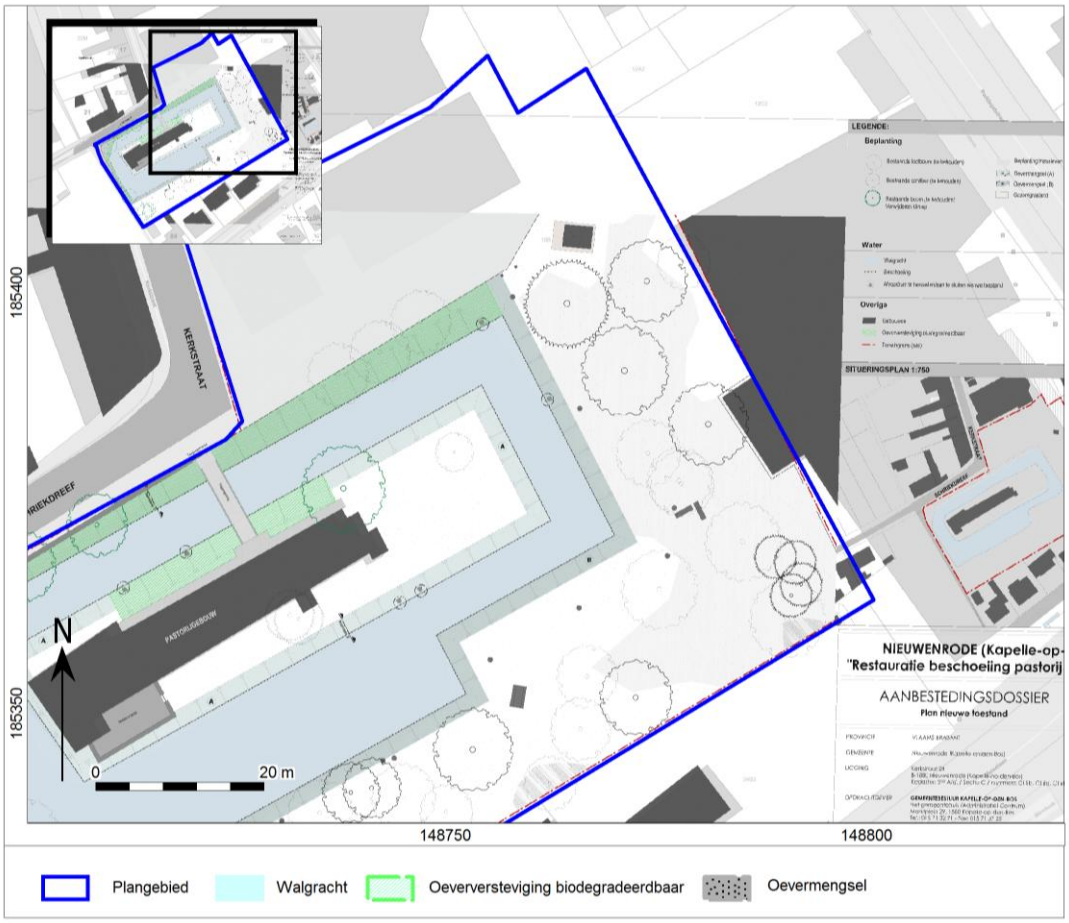

Afb. 5. De geplande toestand deel 2.

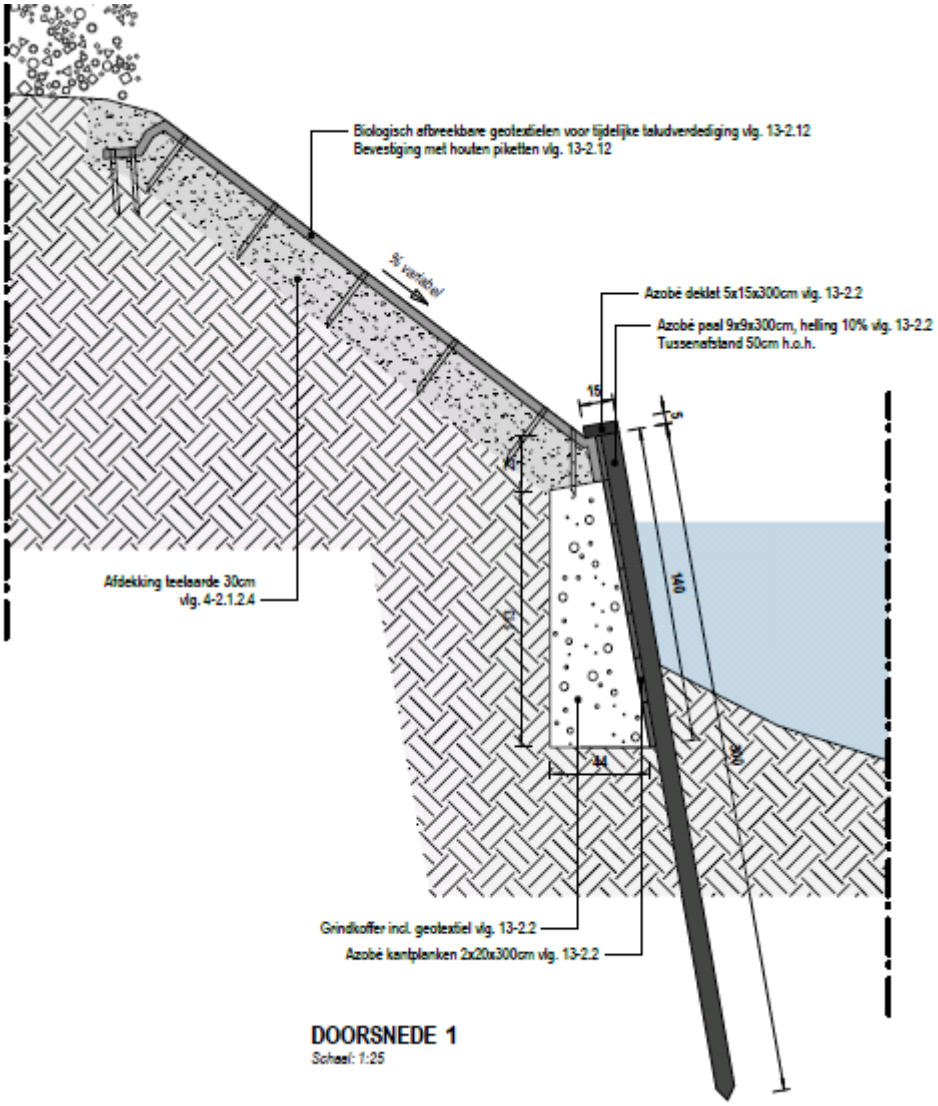

Afb. 6. Detail van doorsnede 1.

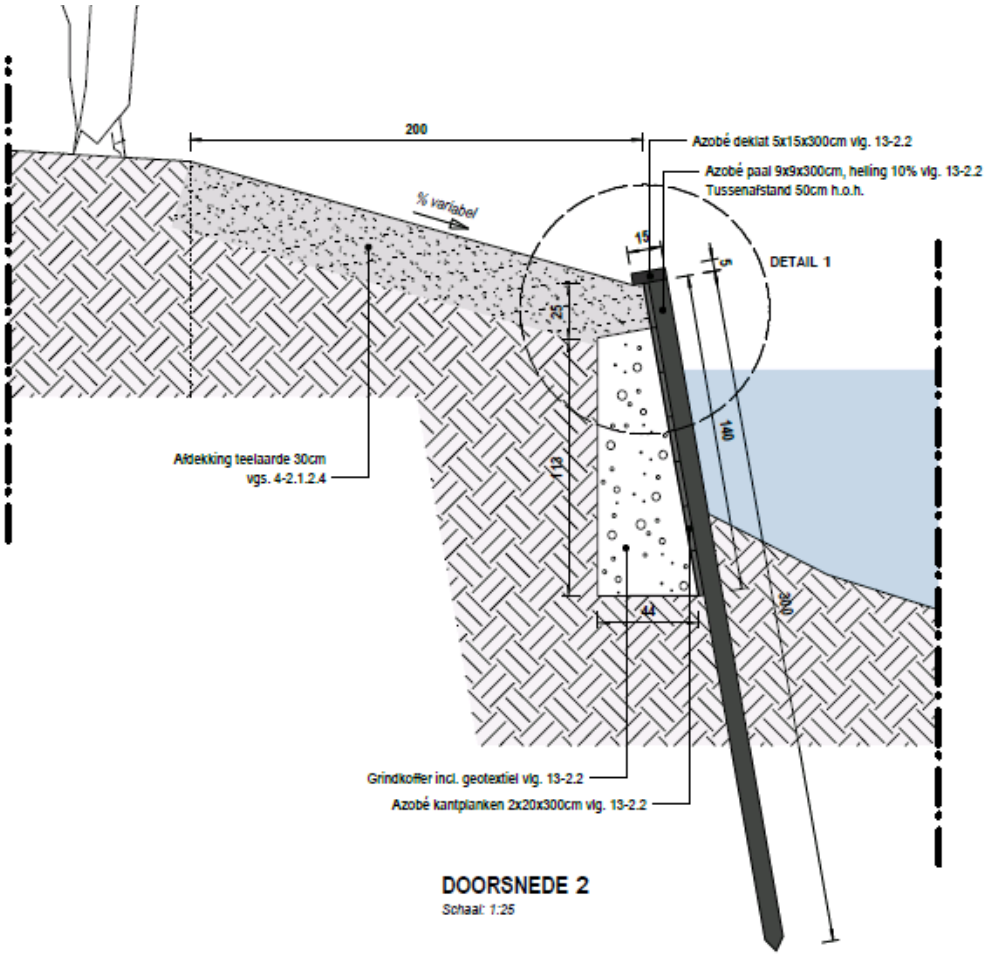

Afb. 7. Detail van doorsnede 2.

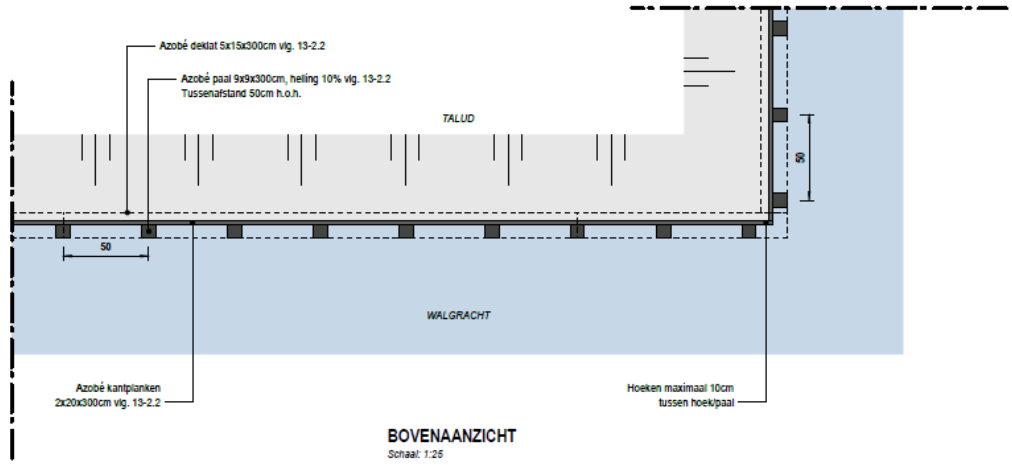

Afb. 8. Bovenaanzicht van de geplande werken.

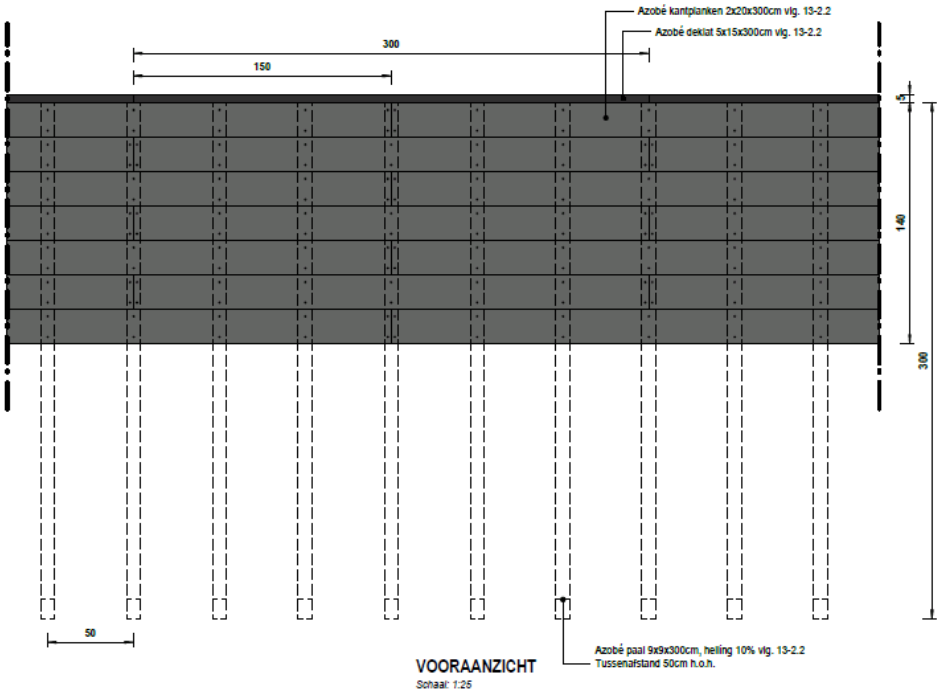

Afb. 9. Vooraanzicht van de geplande werken.

2.2.2 Resultaten van het bureauonderzoek

Het plangebied is gelegen in zandleemgebied. Ten zuiden van het plangebied is een beek gelegen. Op basis van de Quartairgeologische kaart is te zien dat deze beek doorheen het plangebied gelopen kan hebben waardoor deze mogelijk in het plangebied fluviatiele afzettingen afgezet heeft. Door deze fluviatiele afzettingen is de bodem zeer nat en kan dan ook gekenmerkt worden als een Ldcz en Lep bodemtype. Op basis van het DTM is te zien dat door het aanleggen van de walgracht het overgrote gedeelte van het plangebied afgegraven is. Hierdoor zullen archeologische resten daterend vanaf het Laat-Paleolithicum tot Volle-Middeleeuwen niet meer intact voorkomen.

Het plangebied is reeds bebouwd geweest vanaf de 13de eeuw door een Klooster. In de 17de eeuw werd het klooster vervangen door een Pastorie. Op basis van het historisch kaartmateriaal kan gezien worden dat het gebouw evolueerde van één gebouw (Ferraris) naar twee gebouwen (vanaf begin van 19de eeuw) waarna vanaf de tweede helft van de 19de eeuw, de gebouwen verder omgebouwd werden naar één gebouw. Het gebouw heeft altijd op dezelfde plaats gestaan. Voorlopers van het gebouw zijn dan ook vervangen door de huidige constructie. Ten noorden van het plangebied is de parochiekerk gelegen. Deze dateert reeds van 1750. Het noordelijke gedeelte van het plangebied grenst aan de kerk. De mogelijkheid bestaat dat graven behorende tot deze parochiekerk rondom de kerk gelegen zijn. Echter de huidige parking heeft mogelijk deze graven verstoord.

Op basis van de historische kaarten kan de evolutie van de structuur van de gracht vanaf de 18de eeuw gereconstrueerd worden. De gracht evolueerde van een ronde gracht naar een rechthoekige structuur met uitlopers naar het zuiden en oosten tot een rechthoekige gracht rondom het gebouw zonder uitlopers (Afb. 10). Op basis van het historisch kaartmateriaal is te zien dat de gracht verschoven is doorheen de verschillende eeuwen en dat gedeelten van de gracht de laatste eeuw gedempt zijn. Het verschuiven en dempen van de gracht vanaf de 18de eeuw hebben vele verstoringen met zich meegebracht. De verstoringen worden eveneens aangetoond op basis van het DTM.

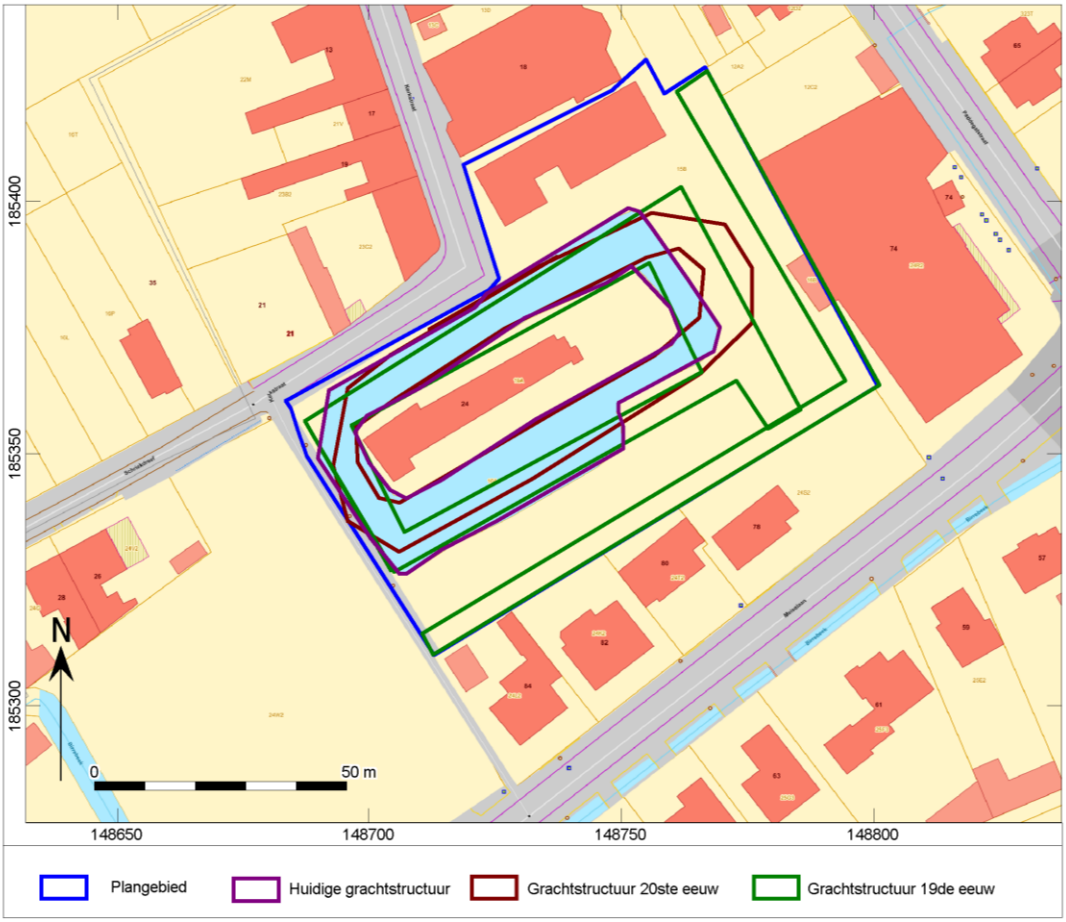

Afb. 10. Overzicht van de evolutie van de gracht vanaf de 18de eeuw.

In het plangebied zal de huidige gracht gerestaureerd worden. De werken hiervoor zullen plaatselijk een verstoring van 300cm –mv veroorzaken door het plaatsen van rechthoekige palen (81cm²). De oevers van de walgracht zullen een verstoring van 30cm –mv kennen. De verstoring zal echter plaatsvinden aan de rand van de huidige walgracht en over een kleine oppervlakte. De geplande werken zullen zich enkel situeren in het centrale gedeelte van het plangebied. Het noordelijke gedeelte waar mogelijk nog begravingen teruggevonden worden van de parochiekerk wordt niet verstoord.

Op basis van historisch kaartmateriaal kan geconcludeerd worden dat de bodem door verschillende graaf- en dempingswerken aan de gracht verstoord is geraakt. De kans dat de geplande werken eventueel intacte archeologische resten zullen verstoren wordt zeer klein geacht. Omwille van deze reden wordt er geen vervolgonderzoek geadviseerd.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.